

thrononymy of the city made it possible to observe the geographical factor in its settlement by Ukrainians, mainly from the Naddniprovschyna region, Poltava region, Zaporizhzhia region, Volyn region and Western Polissya. In Vylkove there is a significant layer of Ukrainianized Polish surnames, while Russian surnames are quite compact and do not show any special territorial features. It is significant that the vast majority of Russian surnames are traditional, created in the initial period of their formation and to some extent reflect the traditional way of life and worldview of the Old Believers — the founders of this village.

**Key words:** surname anthroponymy, Russian surnames, Ukrainian surnames, the city of Vylkove, Odesa region.

*Статтю отримано 10.11.2021 р.*

DOI: 10.18524/2307–4558.2021.36.249720

УДК 811.111'06'367.626

## МОЙСЕЄНКО Наталія Григорівна,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри граматики англійської мови, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, Україна; e-mail: natalymoiswx@gmail.com; тел.: +38 093 4388839, +38 067 1087618; ORCID ID: 0000–0002–8465–5519

## ЛЕКСЕМИ *SOME* ТА *ANY* ЯК ПОКАЗНИКИ КАТЕГОРІЇ ДЕТЕРМІНАЦІЇ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

**Анотація.** *Мета* статті полягає у встановленні контекстуального та граматичного значень лексем *some* і *any*, а також їх граматичних характеристик, формулювання гіпотези щодо характеру категорії детермінації (означеності / неозначеності), а також визначення можливості лексем, що підлягали дослідженню, виступати в ролі показників цієї категорії. *Об'єктом* дослідження виступають категорія означеності-неозначеності іменників і особливості функціонування лексем *some* і *any* в сучасній англійській мові. *Предмет* дослідження — характер категорії означеності-неозначеності та лексико-граматичні особливості лексем *some* і *any*, які дають змогу цим лексемам слугувати маркерами зазначеної категорії. *Результати* дослідження свідчать про те, що *some* і *any* за своїми граматичними показниками відносяться до різних частиномовних груп, однак за своєю прагматичною спрямованістю вони об'єднані значенням показників неозначеності, тобто співвідносяться із невідомими, неозначеними, неідентифікованими явищами. Це відповідає семантиці категорії неозначеності. *Висновки.* Виходячи із того, що значення *some* і *any* цілком відповідають семантиці категорії неозначеності в рамках категорії детермінації, вони є показниками цієї категорії. Їх приналежність до різних дискурсно-когнітивних груп слів дає можливість вважати, що граматичні маркери цієї категорії можуть не обмежуватись рамками однієї частиномовної групи.

**Ключові слова:** лексема, прагматика, категорія, означеність, неозначеність, детермінатор, граматичне значення, контекстуальне значення, частина мови, дискурсно-когнітивна група слів.

**Постановка проблеми й актуальність дослідження.** У мовознавстві дотепер невирішеною є проблема функціонування і вираження мовними засобами категорії означеності / неозначеності. Цю проблему було зафіксовано ще у працях античних філософів Платона, Аристотеля, їхніх послідовників. З давніх часів намагаються знайти відповіді на питання про зміст понять «означеність» / «неозначеність» і мовленнєві засоби вербалізації цього змісту.

На нашу думку, граматичні показники категорії детермінації не можна зводити лише до артиклів, навіть якщо таку частиномовну категорію виокремлюють у мові. Ціла низка дослідників англійської мови визначає артиклі як слова, що мають свою специфіку вираження категорії означеності / неозначеності, проте, вони разом із неозначеними займенниками відносяться до лексико-синтаксичної групи слів, які функціонують як детермінатори іменника [1; 4; 7; 12]. Обґрунтування теоретичних засад встановлення меж граматичних маркерів категорії детермінації та характеру цієї категорії потребують подальшого дослідження.

**Зв'язок із попередніми дослідженнями.** Із середини XIX ст. категорія означеності / неозначеності, або інакше — детермінації, — є предметом роздумів лінгвістів. Однак і сьогодні лінгвісти не дають однозначного визначення термінів «означеність», «неозначеність»; мають місце розбіжності щодо трактовки цієї категорії як явища лінгвістичного. Є мовознавці, які вважають цю категорію філософською або семантичною. Немає єдності в поглядах науковців на питання про набір засобів репрезентації категорії означеності / неозначеності у мові.

А. А. Корнієвський зазначає, що як наявність категорії означеності / неозначеності у певних мовах можна розглядати існування артикля. На думку дослідника, це є підтвердженням того, що уявлення про означеність є важливою складовою для носіїв певної мови. Стосовно категорії означеності / неозначеності в англійській мові дослідник зазначає, що її виокремлюють як централізоване поле з непорушним морфологічним ядром, вираженим артиклем. Аналогічних думок

дотримується дослідниця німецької мови Л. Служинська, яка вважає, що «категорія означеності / неозначеності в німецькій мові — це централізоване поле із цілісним морфологічним ядром, вираженим артиклем формою імені» <...>. Саме артикль (від лат. *articulus* — «елемент з'єднання») постає як умовна назва показника детермінації, одна із найбільш складних і своєрідних граматичних категорій іменника [11, с. 26]. М. П. Кочерган вважає категорію детермінації притаманною романським і германським мовам, а її формальним показником вважає артиклі. На думку науковця, відсутність у мові артикля свідчить про відсутність у ній граматичної категорії означеності / неозначеності, бо немає її формального вираження, але поняття категорія означеності / неозначеності у таких мовах є, а виражається вона лексично (*ця книжка, якась книжка*). Граматичне значення цієї категорії — вказівка на те, чи мислиться ім'я предмета як єдине в описуваній ситуації (означеність) або як таке, що належить до класу подібних йому феноменів (неозначеність) [10, с. 42]. Дослідниця української мови І. В. Дудко зазначає, що до недавнього часу категорія означуваності / неозначуваності досліджувалася лише на матеріалі артиклевих мов у зв'язку зі становленням і вживанням у мові артиклів — граматичних показників цієї категорії. З її точки зору артикль детермінує ім'я — загальну назву — з погляду логічного, тобто з погляду істинності дескрипції, ідентифікації, а також з погляду прагматичного — актуалізації для адресата ідентифікованого об'єкта в ситуації мовлення. Але І. В. Дудко зазначає, що оскільки показники означуваності / неозначуваності сигналізують про ситуацію спілкування, про відомість або невідомість референта учасникам комунікативного акту, про «фонд спільних знань» мовця і слухача, вказують на «відношення знаків до їх інтерпретаторів» [8, с. 62], а ці відношення розглядають у тій галузі семіотики, яку Ч. Морріс назвав прагматикою, то згадану категорію можна вважати прагматичною [8, с. 67–68]. Тому, на думку І. В. Дудко, виразниками цієї категорії можуть бути і неозначені детермінативи типу *деякий, якийсь, який-небудь* та ін., які, подібно до неозначених артиклів, вживають на позначення предмета невідомого, неозначеного, про який згадують уперше. Вона називає такі детермінативи семантичними маркерами категорії означуваності / неозначуваності і, услід за М. П. Кочерганом, підкреслює, що в мовах, де немає артиклів, значення означеності / неозначеності виражають лексично та контекстуально [8, с. 70].

Як ми бачимо із зазначеного вище, основні трактовки поняття означеності / неозначеності можна звести до таких положень: 1) це граматична категорія, морфологічними показниками якої є артиклі. У рамках цієї теорії артикль — службова частина мови, слова якої не мають лексичного значення, а сполучення «артикль + іменник» вважають сполукою особливого типу [13, с. 37]. Артикль як граматична категорія притаманний тільки артиклевим мовам [9; 10]. 2) Категорія означеності / неозначеності є прагматичною категорією, показниками якої є не тільки артиклі, а також і всі мовні одиниці, які характеризують референт як відомий або невідомий [8; 17].

Отже, питання характеру категорії детермінації залишається на даний момент відкритим, не визначено також коло мовних одиниць, що є її показниками.

**Формулювання завдань.** Статтю присвячено питанням визначення ролі лексем *some* та *any* у процесі детермінації іменника в сучасній англійській мові. Завданням нашої роботи є визначення контекстуального та граматичного значень лексем *some* і *any*, а також їх граматичних характеристик, формулювання гіпотези щодо характеру категорії означеності / неозначеності, а також визначення можливості лексем, що підлягали дослідженню, виступати в ролі показників цієї категорії.

Об'єктом дослідження виступають категорія означеності-неозначеності іменників та особливості функціонування лексем *some* і *any* в сучасній англійській мові. Предмет дослідження — характер категорії означеності-неозначеності, лексико-граматичні особливості лексем *some* і *any*, які уможливають функціонування цих лексем у ролі маркерів зазначеної категорії.

**Виклад основного матеріалу.** Говорячи про граматичну категорію детермінації в англійській мові, всі науковці зазначають, що її показниками виступають артиклі *a / the* [1–17], а дехто відносить до таких показників також лексеми *some* і *any* [4; 15; 17],

Треба зазначити, що на даний момент не існує єдиної трактовки граматичного статусу лексем *some* та *any* у сучасній англійській мові, відсутній також системний аналіз їх категоріальних (частини-номовних) характеристик [там само].

Більшість граматистів відносять їх до займенників, що вживаються атрибутивно (adjective-pronouns) та субстантивно (noun-pronouns) [1–7].

Так, Л. С. Бархударов і Д. А. Штелінг ілюструють це положення такими прикладами:

- (1) *Some were present.* (*Деякі були присутні*).
- (2) *Some water, please.* (*Пригощайтесь водою, будь ласка*).
- (3) *As for conveniences, there weren't any.* (*Щодо зручностей, їх не було взагалі*).
- (4) *Come any time you like* [2, с. 45]. (*Приходь будь-коли*).

Як ми бачимо із наведених прикладів, контекстуально вони співвідносяться із неозначеною кількістю (1, 2), із відсутністю будь-якої кількості (3), із позначенням неозначеного часу (4).

Інша точка зору, зводиться до того, що *some* і *any* є детермінаторами [цит. за 7, с. 47]. Виразниками цієї точки зору є Г. Пальмер та Р. Клоуз. Отже, важливим є не так частиномовний статус цих лексем, як їхня функція. На думку Д. Байбера й авторів Cobuild Students Grammar, ці мовні одиниці

функціюють як детермінатори, коли вони стоять на початку іменної групи і є займенниками, коли виступають як замісники іменників [12, с. 145; 17, с. 145].

MacMillan English Dictionary позначає лексеми *some* і *any* як функційні слова, що можуть вживатися як детермінатор, займенник, прислівник [19]. Longman Dictionary of Contemporary English — теж як детермінатор, займенник або прислівник [18].

Як ми бачимо із наведених вище положень, усі представники зазначених теорій вказують на детермінуючу функцію *some* і *any* у випадку, коли вони стоять на початку іменної групи, що наближає їх за функцією до маркерів категорії означеності / неозначеності. Однак вказуючи на інші вживання обох цих слів як замісників іменників, іменникових груп, носіїв прислівникових ознак, вони не аналізують їхнього потенціалу як детермінаторів певних понять. У свою чергу, У. Френсис відносить *some* і *any* до функційних слів, називаючи їх функційними іменниками на тій підставі, що вони «займають більшість або всі характерні позиції іменника» [14, с. 305]. Таким чином, науковець зупиняється тільки на їхніх синтаксичних характеристиках як субстантивів, тоді як їхні ознаки як детермінативів не розглядає.

Дж. Несфілд і Дж. Кьорм називають *some* і *any* «лімітуючими прикметниками» [15, с. 144; 13, с. 43]. Таке положення свідчить про їхні властивості детермінаторів кількості та якості.

Аналіз зазначених вище точок зору свідчить про те, що їх автори, так чи інакше визначаючи граматичний статус лексем *some* і *any*, вказують на те, що вони вживаються атрибутивно, ад'єктивно, є функційними словами, на початку іменникової групи є де термінаторами іменників. Також підкреслюють їхню здібність вживатися субстантивно й адвербіально. Але їх зв'язок з категорією детермінації не вивчено. На наш погляд, це можна пояснити специфікою трактовки їхнього граматичного статусу, яка зумовлена складнощами, зумовленими такими чинниками:

а) відсутністю всеохоплюючих критеріїв, за якими слова мають бути розподілені між частинами мови, отже, здатністю лексем *some* і *any* проявляти ознаки більш ніж однієї частини мови;

б) відсутністю системного аналізу морфолого-синтаксичних і семантичних ознак цих лексем;

в) неврахуванням у процесі аналізу взаємодії мовних елементів з умовами і завданнями спілкування.

Вважаємо, що уточнення граматичного статусу досліджуваних лексем і визначення їх контекстуального співвіднесення дасть можливість визначити їхній потенціал як маркерів категорії детермінації.

Наш аналіз закономірностей вживання лексем *some* і *any* у світлі теорії функційно-семантичного поля (ФСП), розробленої О. В. Бондарко [3, с. 318], дав можливість установити функційно-семантичні та когнітивні характеристики цих мовних одиниць. Це сприяло виявленню їхніх загальних семантичних і прагматичних характеристик, віднести їх до певних дискурсно-когнітивних класів слів, уточнити визначення самої категорії детермінації та зробити висновок щодо їх можливості виступати виразниками цієї категорії.

Поняття функційно-семантичного поля розуміють як «семантичну категорію, що розглядається у єдності із системою засобів їх вираження у певній мові» [3, с. 318]. Щодо засобів формального вираження, то їх сукупність не має цілісності, бо вони належать різним мовним рівням і за своєю структурою є різнорідними. ФСП має охоплювати всю сферу функцій, що базується на конкретній семантичній категорії [3, с. 320].

Ми виходили із положення про те, що мова — це явище, яке зумовлене процесами відображення об'єктивної дійсності нашою свідомістю, а мовні одиниці є ментальними конструкціями, що репрезентують елементи об'єктивної дійсності в нашому мозку.

Так, лексеми *some* і *any* репрезентують певні об'єктивні категорії та наповнені своїм специфічним змістом, який актуалізується в тій чи іншій комунікативній ситуації. Ми спробували проаналізувати варіантні значення цих лексем і встановити інваріантне, яке можна розглядати як базове. Також було розглянуто їхні суттєві формальні характеристики.

ФСП охоплює всі семантичні функції мовної одиниці у рамках функційної спільності, що визначає специфіку цього поля, однак встановлюються розбіжності як змістовного, так і системно-структурного характеру [3, с. 325].

Аналіз 5 000 прикладів фактичного вживання лексем *some* і *any* у сучасній англійській мові дав змогу сформулювати такі висновки:

а) формально і семантично лексеми *some* і *any* відносяться до функційно-семантичного поля із якісно-кількісним ядром. Вони виражають атрибутивну якісність і кількісність. Порівняйте:

(5) *Like some toast* [20, с. 45] — неозначена кількість і якість (*Пригощайся тостом, яким-небудь / одним із*);

(6) *Are you any better?* [21, с. 15] — неозначений ступінь (*Тобі дещо краще?*);

(7) *I'll make some coffee.* [22, с. 90] — неозначена кількість;

(8) *Have you read any of his books?* [24, с. 15] — неозначена якість.

б) У рамках цього функційно-семантичного поля було виділено 3 частиномовні парадигми:

— ад'єктивну:

(9) *She took hardly any notice of anybody.* [23, с. 34] (*Вона не звернула ні на кого ніякої уваги*) — неозначена якість.

(10) *Show me some identification.* [25, с. 102] (*Покажіть мені будь-який документ, що підтверджує вашу особистість*) — неозначена якість;

— субстантивну;

(11) *Why should there be a reason? — I don't know any.* [26, с. 54] (*Чому обов'язково має бути причина? — Я не знаю ніякої*) — неозначена якість.

(12) *The water ran cold and icy-cold. She drank some.* [27, с. 24] (*Вода текла холодна, як лід. Вона її попила*). Скільки — невідомо, але не всю. Неозначена кількість;

— адвербіальну;

(13) *The wound hurts some.* [28, с. 16] (*Рана дещо болить*). — Неозначений ступінь.

(14) *The kids will keep you some busy.* [21, с. 12] (*Ви будете мати деякий клопіт із дітьми*). — Неозначений ступінь.

(15) *Have the things improved any?* [22, с. 3] (*Справи дещо покращились?*) — Неозначений ступінь.

Стосовно синтаксичних особливостей мовних одиниць, що підлягали дослідженню, треба зазначити, що у низці своїх субстантивних вживань вони є елементами еліптичних конструкцій, у повних варіантах яких виконують функцію означення або, в іншій термінології, детермінатива іменника. Наприклад:

(16) *Some were present (some representatives)* [2, с. 3].

(17) *As for conveniences, there weren't any (conveniencies)* [2, с. 3].

(18) *I've made a pot of coffee. Would you like some? (some coffee)* [18].

(19) *People gave plenty of suggestions and we use some in the new show (some suggestions)* [18].

Щодо їх лексичного значення, вони позначають водночас неозначену кількість і якість (16), (17), (19), неозначену кількість (18). Інша справа — така модель вживання як *some / any + of + Noun or Noun Phrase*.

(20) *Some of his jokes were very rude in deed* [18].

У даному випадку ми маємо суто субстантивні синтаксичні характеристики лексеми *some*: вона виступає у ролі підмета, має означення, виражене іменниковим словосполученням *of his jokes*. Однак лексично вона співвідноситься із поняттям неозначеної кількості, яке і вказує на неозначену кількість жартів, тобто детермінує іменник з позиції квантитативності.

Таким чином, можна стверджувати, що навіть у своїх субстантивних вживаннях лексеми *some* і *any* детермінують поняття з позиції неозначеності.

в) Базовим значенням досліджуваних лексем є поняття обмеженості для *some* і необмеженості для *any*.

**Висновки.** Резюмуючи все наведене вище, можна зазначити, що лексеми *some* і *any* в сучасній англійській мові концептуально співвідносяться із поняттями обмеженості (*some*) та необмеженості (*any*). Вони відносяться до функційно-семантичного поля із кількісно-якісним ядром, мають більш узагальнену семантику порівняно із іншими членами цієї множини (*black, many, unknown*). Виходячи із суттєвих змістовно-формальних характеристик, попадають на периферію таких дискурсно-когнітивних груп слів як субстантив, кваліфікатор, квантифікатор. У своїх вживаннях з точки зору прагматики є або неозначеними детермінаторами субстанції або показниками неозначеного ступеня. Таким чином, незважаючи на те, що *some* і *any* за своїми граматичними показниками належать різним частиномовним групам, за своєю прагматичною спрямованістю вони об'єднані значенням показників неозначеності, тобто вони співвідносяться із невідомими, неозначеними, неідентифікованими явищами. Водночас, категорія означеності / неозначеності свідчить про відомість / невідомість референта у процесі спілкування, про спільні знання щодо певного явища мовця і слухача, вказує на співвідношення знаку та його інтерпретатора. Виходячи із цього, значення *some* і *any* цілком відповідають семантиці зазначеної категорії, тобто вони є показниками неозначеності. На нашу думку, їх приналежність до різних дискурсно-когнітивних груп слів дає можливість вважати, що граматичні маркери цієї категорії можуть не обмежуватися рамками однієї частиномовної групи.

#### Література

1. Барабаш Т. А. Грамматика английского языка. Москва : ЮНВЕС, 2001. 255 с.
2. Бархударов Л., Штелинг Д. Грамматика английского языка. Москва : Высшая школа, 1973. 423 с.
3. Бондарко А. В. Теория значения в системе функциональной грамматики : На материале русского языка / РАН. Ин-т лингвистич. исследований. Москва : Языки славянской культуры, 2002. 736 с. (Studia philologica).
4. Вейхман Г. А. Новое в грамматике современного английского языка. Москва : Астрель, 2002. 543 с.
5. Верба Л. Г. Грамматика сучасної англійської мови. Київ : Логос, 2018. 341 с.
6. Гузеева К. А. Справочник по грамматике английского языка. Санкт-Петербург : Союз, 2003. 278 с.
7. Гуревич В. В. Теоретическая грамматика английского языка. Москва : Флинта, 2003. 168 с.
8. Дудко І. В. Займенникове вираження категорії означеності-неозначеності в українській мові. Київ : Довіра, 2011. 228 с.
9. Корнієвський А. А. Походження артиклів англійської мови. *Міждисциплінарні наукові дослідження : особливості та тенденції* : Матеріали міжнародної наукової конференції (4.12.2020 р.). Чернівці : МЦНД, 2020. Т. 4. С. 125–126.

10. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 2011. 287 с.
11. Служинська Л. Б., Гумовська І. М. Артикль як традиційний засіб вираження детермінації в німецькій та англійській мовах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. Острогор, 2015. Вип. 58. С. 300—302.
12. Biber D. et al. *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Harlow : Pearson Education, 2012. 1204 p.
13. Curme G. *English Language*. New York : Barnes and Noble, 2007. 308 p.
14. Francis W. *The Structure of American English*. New York : The Ronald Press, 2008. 614 p.
15. Nesfield J. *English Grammar : Past and Present*. London : MacMillan, 1998. 470 p.
16. Quirk R., Greenbaum S. *A University Grammar of English*. London : Longman, 2016. 484 p.
17. Willis D. *Collins Cobuild Student's Grammar*. Birmingham : Harper Collins Publishers, 2000. 263 p.
18. LD — *Longman Dictionary of Contemporary English*. Essex : Longman, 2000. 1668 p.
19. MD — *McMillan English Dictionary for Advanced Learners*. Oxford : MacMillan Education, 2002. 1689 p.

#### *Список джерел ілюстративного матеріалу*

20. Baldwin J. *Going to Meet the Man*. New York : Dell Books, 2008. 212 p.
21. Benchley P. *Jaws*. New York : Bantam Books, 2005. 145 p.
22. Christie A. *Dumb Witness*. London : Cox 2 Wyman, 2010. 218 p.
23. Christie A. *Hercule Poirot's Christmas*. London : Pan Books, 1970. 187 p.
24. Dickson C. *She Died a Lady*. New York : Pocket Books, 2003. 197 p.
25. Hamilt D. *Night Walker*. New York : Greenwich Faucet Books, 2013. 138 p.
26. Jones Th. *Stairway to the Sea*. New York : Collins, 1970. 694 p.
27. MacLean A. *Ice Station Zebra*. London : Collins, 1988. 248 p.
28. Priestley J. B. *Angel Pavement*. Moscow : Progress Publishers, 1974. 504 p.

#### *References*

1. Barabash, T. A. (2001), *English Grammar [Grammatika angliyskogo yazyka]*, YuNVES, Moscow, 255 p.
2. Barhudarov, L., Shteling, D. (1973), *English Grammar [Grammatika angliyskogo yazyka]*, Vysshaya shkola Publishing house, Moscow, 423 p.
3. Bondarko, A. V. (2002), *Theory of meaning in the system of functional grammar : on the material of the Russian language [Teoriya znacheniya v sisteme funktsional'noy grammatiki : na material russkogo yazyka]*, Yazyki slavyanskoy kul'tury Publishing house, Moscow, 736 p.
4. Verba, L. G., Verba, G. V. (2006), *Grammar of the Modern English language [Hramatyka suchasnoyi anhliys'koyi movy]*, Logos Publishing house, Kyiv, 341 p.
5. Veihtman, G. A. *New in the Grammar of Modern English [Novoe v grammatike sovremennogo angliyskogo yazyka]*, Astrel' Publishing house, Moscow, 543 p.
6. Guzeeva, K. A. (2003), *A reference grammar of English [Spravochnik po grammatike angliyskogo yazyka]*, Soyuz Publishing house, Saint-Petersburg, 278 p.
7. Gurevich, V. V. (2003), *Theoretical grammar of English [Teoreticheskaya grammatika angliyskogo yazyka]*, Flinta Publishing house, Moscow, 2003. 168 p.
8. Dudko, I. V. (2011), *Pronominal expression of definiteness / indefiniteness category in the Ukrainian language [Zaymennykove vyrazhennya katehoriyi oznachenosti-neoznachenosti v ukrayins'kiy movi]*, Dovira Publishing house, Kyiv, 228 p.
9. Korniyevskiy, A. A. (2020), "Origin of articles in English", *Interdisciplinary Studies : features and trends : Proceedings of the international scientific conference (4.12.2020) ["Pokhodzhennya artykliv anhliys'koyi movy", Mizhdysyplinarni naukovy doslidzhennya : osoblyvosti ta tendentsiyi : Materialy mizhnarodnoyi naukovoï konferentsiyi (4.12.2020)]*, International Center of Scientific Research, Chernihiv, Vol. 4, pp. 125—126.
10. Kocherhan, M. P. (2011), *General Linguistics [Zahal'ne movoznavstvo]*, Academy Publishing house, Kyiv, 287 p.
11. Sluzhynska, L. B., Humovska, I. M. (2015), "Article as a traditional means of determination aspect in German and English languages", *Scientific Proceedings of Ostroh Academy National University : Philology Series ["Artykl' yak tradytsiynny zasib vyrazhennya determinatsiyi v nimets'kiy ta anhliys'kiy movakh"]*, *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiya». Seriya : Filolohichna*, Ostroh Academy National University Press, Ostroh, Vol. 58, pp. 300—302.
12. Biber, D. et al. (2012), *Longman Grammar of Spoken and Written English*, Pearson Education Publishing house, Harlow, 1204 p.
13. Curme, G. (2007), *English Language*, Barnes and Noble Publishing house, New York, 308 p.
14. Francis, W. (2008), *The Structure of American English*, The Ronald Press, New York, 614 p.
15. Nesfield, J. (1998), *English Grammar : Past and Present*, MacMillan, London, 70 p.
16. Quirk, R., Greenbaum, S. (2016), *A University Grammar of English*, Longman, London, 484 p.
17. Willis, D. (2000), *Collins Cobuild Student's Grammar*, Harper Collins Publishers, Birmingham, 263 p.
18. LD (2000) — *Longman Dictionary of Contemporary English*, Longman, Essex, 1668 p.
19. MD (2002) — *McMillan English Dictionary for Advanced Learners*, MacMillan Education Publishing house, Oxford, 1689 p.

#### *Illustrative sources list*

20. Baldwin, J. (2008), *Going to Meet the Man*, Dell Books, New York, 212 p.
21. Benchley, P. (2005), *Jaws*, Bantam Books, New York, 145 p.

22. Christie, A. (2010), *Dumb Witness*, Cox 2 Wyman, London, 218 p.
23. Christie, A. (1970), *Hercule Poirot's Christmas*, Pan Books, London, 187 p.
24. Dickson, C. (2003), *She Died a Lady*, Pocket Books, New York, 197 p.
25. Hamilt, D. (2013), *Night Walker*, Greenwich Faucet Books, New York, 138 p.
26. Jones, Th. (1970), *Stairway to the Sea*, Collins, New York, 694 p.
27. MacLean, A. (1988), *Ice Station Zebra*, Collins, London, 248 p.
28. Priestley, J. B. (1974), *Angel Pavement*, Progress Publishers, Moscow, 504 p.

**МОЙСЕЕНКО Наталия Григорьевна,**

кандидат филологических наук, доцент, доцент кафедры грамматики английского языка, Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова; Французский бульвар, 24/26, г. Одесса, Украина; тел.: +38 093 4388839, +38 067 1087618; e-mail: natalymoiswx@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-8465-5519

## ЛЕКСЕМЫ *SOME* И *ANY* КАК ПОКАЗАТЕЛИ КАТЕГОРИИ ДЕТЕРМИНАЦИИ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

**Аннотация.** Цель статьи состоит в установлении контекстуального и грамматического значений лексем *some* и *any*, а также их грамматических характеристик, формулировании гипотезы относительно категории определённости / неопределённости, а также в определении возможности исследуемых лексем выступать в роли показателей данной категории. **Объектом** исследования выступают категория определённости / неопределённости и особенности функционирования лексем *some* и *any* в современном английском языке. **Предмет** исследования — характер категории определённости / неопределённости, а также лексико-грамматические особенности лексем *some* и *any*, которые делают их способными служить маркерами указанной категории. **Результаты** исследования свидетельствуют о том, что *some* и *any* по своим грамматическим характеристикам относятся к разным частеречным группам, однако по своей прагматической направленности они объединяются значением показателей неопределённости, то есть они соотносятся с неизвестным, неопределённым, неидентифицированным явлением, что отвечает семантике категории неопределённости. **Выводы.** Исходя из того, что значения *some* и *any* полностью отвечают семантике категории неопределённости, они есть показателями этой категории. Их принадлежность к различным дискурсно-когнитивным группам слов даёт возможность сделать вывод о том, что грамматические маркеры данной категории могут не ограничиваться рамками одной частеречной группы слов.

**Ключевые слова:** лексема, прагматика, категория, определённость, неопределённость, детерминатор, грамматическое значение, контекстуальное значение, часть речи, дискурсно-когнитивная группа слов.

**MOISEIENKO Natalia Grigorivna**

Candidate of Science in Philology (Ph.D.), Associate Professor, lecturer at the Department of English Grammar, Odessa I. I. Mechnikov National University; 24/26, Frantsuzkyi blvd., Odessa, 65058, Ukraine; tel.: +38 093 4388839, +38 067 1087618; e-mail: natalymoiswx@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-8465-5519

## LEXEMES *SOME* AND *ANY* AS MARKERS OF THE CATEGORY OF DETERMINATION IN MODERN ENGLISH

**Summary.** The article is *aimed* at establishing contextual and grammatical meaning of lexemes *some* and *any* as well as their grammatical characteristics. A hypothesis concerning the category of determination has been formulated. There was also made an attempt to define the possibility of the lexemes under analysis to function as markers of the above-mentioned category. The **object** of our scientific investigation is the category of determination and peculiarities of functioning of lexeme *some* and *any* in Modern English. The **subject** of our analysis is the character of the category of determination and the lexico-grammatical peculiarities of lexemes *some* and *any* which enable them to function as the markers of the category of determination. The **results** of our analysis show that according to their grammatical characteristics lexemes *some* and *any* belong to different parts of speech, but in the view of pragmatics they are united by the meaning of markers of indefiniteness, they are associated with unknown, indefinite, non-identified phenomenon which corresponds to semantics of the category of indefiniteness. **Conclusions.** Coming from the fact that the meaning of *some* and *any* completely corresponds to the semantics of the category of indefiniteness, they can be markers of this category. Their belonging to different discourse-cognitive groups of words makes it possible to suppose that grammatical markers of the category of determination are not limited by the frames of one part of speech.

**Key words:** lexeme, pragmatics, category, definiteness, indefiniteness, determiner, grammatical meaning, contextual meaning, part of speech, discourse-cognitive groups of words.

Статтю отримано 8.11.2021 р.